

RUBEYYİ' bint MUAVVİZ

(الربيع بنت معوذ)

er-Rubeyyi' bint Muavviz b. Hâris (Afrâ)
en-Neccâriyye el-Ensâriyye
(ö. 70/689'dan sonra)**Medineli kadın sahâbî.**

Hazrec kabilesinin Neccâroğulları kolundandır. Babası İkinci Akabe Biatı'nda bulunan, Bedir Gazvesi'nde kardeşi Avf ile (bir rivayette Muâz) birlikte Ebû Cehil'i yaraladıktan (veya öldürdükten) sonra şehid düşen Muavviz, annesi Neccâroğulları'ndan Ümmü Yezîd bint Kays'tır. Genç yaşta müslüman olan Rubeyyi', Hudeybiye'de Resûl-i Ekrem'e biat etti. Onunla birlikte çeşitli gazvelere katıldı; askerlere su taşıma, yaralıları tedavi etme ve Medine'ye intikallerini sağlama gibi hizmetlerde bulundu (Buhârî, "Cihâd", 67, 68).

Hz. Peygamber'in akrabaları sayılan Benî Neccâr'dan olduğu için Resûlullah Rubeyyi' ile yakından ilgilendirirdi. Kendisinin haber verdiğine göre evlendiği gecenin sabahında onu ziyarete gelen Resûlullah yatağının baş ucuna oturmuş ve kızlarını def çalarak Bedir günü şehid edilen babası ve diğer yakınları için söyledikleri ağıtları dinlemiştir. Bu sırada okuyuculardan birinin, "Aramızda yarın ne olacağını bilen bir nebî var" demesi üzerine ona böyle söylemesini ve daha önce okuduğu şiirlere devam etmesini tavsiye etmiştir (Buhârî, "Meğâzî", 12; "Nikâh", 48). Yine Rubeyyi'in rivayetine göre evine Resûl-i Ekrem'in geldiği bir gün ona bir tabak hurma ikram etmiş, bundan memnun kalan Resûlullah kendisine ziyet eşyası hediye etmiştir (*Müsned*, VI, 359). Leysoğulları'ndan İyâs b. Bükeyr ile evlenen ve ondan Muhammed isimli bir oğlu dünyaya gelen Rubeyyi'in vefat tarihi hakkında ihtilâf edilmiştir. Bazı kaynaklarda onun 45 (665) yılında öldüğü söylenmişse de (Ziriklî, III, 15) râvileri ve rivayetleri göz önüne alındığında Rubeyyi'in bu tarihten çok sonra vefat ettiği anlaşılır. Nitekim Zehebî ve Safedî onun 70 (689) yılından sonraki bir tarihte öldüğü görüşündedir.

Rivayetleri *Kütüb-i Sitte*'de yer alan Rubeyyi'den Taberânî, bir kısmı mükerrer olmak üzere otuz iki rivayet nakletmiş, İbn Hazm da onun yirmi bir rivayeti bulunduğunu belirtmiştir. Tâbiîn neslinden Süleyman b. Yesâr, Nâfî', Amr b. Şuayb, Ebû Seleme b. Abdurrahman b. Avf gibi muhadisler kendisinden rivayette bulunmuştur. Rubeyyi' zaman zaman evini ziyaret eden Resûl-i Ekrem'in orada abdest alıp namaz

kıldığını, hazırladığı yemeklerden yediğini, nasıl abdest aldığını çok yakından gördüğünü söylemiş, bu sebeple Abdullah b. Abbas gibi sahâbîler, Ali b. Hüseyin Zeynelâbidîn gibi tâbiîler bu konularda tereddüt ettiklerinde veya ihtilâfa düştüklerinde onun görüşüne başvurmuştur (*Müsned*, VI, 358). Rubeyyi', Hz. Peygamber'in şemâilinden bahsetmesini isteyen Ammâr b. Yâsir'in torunu Ebû Ubeyde b. Muhammed'e, "Eğer onu görseydin doğan bir güneş gördüğünü sanırdın" demiştir (Fesevî, III, 350). Hz. Peygamber döneminde çocukların oruca nasıl alıştırıldığını anlatan Rubeyyi', karınları acıkıp yemek istediklerinde onları mes-cide götürdüklerini, orada kendilerini yünden yaptıkları oyuncaklarla oyalamak suretiyle iftar vaktine kadar meşgul ettiklerini bildirmektedir (Müslim, "Şiyâm", 136, 137).

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, VI, 358-360; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII, 447-448; Fesevî, *el-Ma'rifet ve't-tarih* (nşr. Ekrem Ziyâ el-Ömerî), Medine 1410, III, 350; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (nşr. Hamdî Abdülmecîd es-Selefi), Beyrut 1405/1984, XXIV, 265-276; İbn Hazm, *Esmâ'ü's-şahâbeti'r-ruvât* (nşr. Seyyid Kesrevî Hasan), Beyrut 1412/1992, s. 120; İbn Abdülber, *el-İstî'âb* (Bicâvî), IV, 1837-1838; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, VII, 107-108; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, III, 198-200; Safedî, *el-Vâfi*, XIV, 86-87; İbn Hacer el-Askalânî, *Tehzîbü't-Tehzîb*, Beyrut 1404/1984, XII, 447; Ziriklî, *el-A'lâm* (Fethullah), III, 15; İbrahim Hatiboğlu, "Muâz b. Hâris", *DİA*, XXX, 340. HASAN CİRİT

RUBEYYİ' bint NADR

(الربيع بنت النضر)

Ümmü Hârîse er-Rubeyyi' bint en-Nadr
b. Damdam el-Ensâriyye
(ö. 3/625'ten sonra)**Medineli kadın sahâbî.**

Hazrec kabilesinin Neccâroğulları koluna mensuptur. Uhud Gazvesi'ndeki kahrâmanlığı ile tanınan Enes b. Nadr'ın kız kardeşi ve Enes b. Mâlik'in halasıdır. Müslüman olduğu bilinmeyen Sûrâka b. Hâris el-Hazrecî ile hicretten önce evlendi ve bu evlilikten oğlu Hârîse doğdu. Rubeyyi', Hz. Peygamber Medine'ye gelmeden önce müslüman oldu, hicretten sonra diğer ensar hanımlarıyla birlikte Resûlullah'a biat etti. Buhârî'nin *el-Câmi'u's-şâhîh*'inin bir yerinde ondan Ümmü'r-Rubeyyi' bint Berâ diye bahsedilmesinin ("Cihâd", 14) bir rivayet hatası olduğu tesbit edilmiştir (İbn Hacer, *Fethu'l-bârî*, VI, 32-33).

Medine'de ensar hanımları arasında önemli bir yere sahip olduğu anlaşılan Rubeyyi' bint Nadr bir kadını tartaklamış ve ön

dişinin kırılmasına sebep olmuştu. Bedel olarak diyet teklif edilmişse de dışı kırılan kadının yakınlarının bedeli kabul etmemesi ve Rubeyyi'e kısas yapılmasını istemesi üzerine Hz. Peygamber kısas uygulanmasını emretti. Enes b. Nadr kardeşine kısas uygulanmayacağını söylediye de Resûl-i Ekrem ona kısasın dinin bir emri olduğunu hatırlattı. Bu sırada karşı tarafın diyetten razı olduğunu belirtmesi üzerine Rubeyyi' kısastan kurtuldu (Buhârî, "Şulh", 8, "Cihâd", 12; Müslim, "Kasâme", 24).

Rubeyyi', Bedir Gazvesi'nde ensardan şehid olan ilk sahâbînin annesidir. Oğlu Hârîse, yaş küçük olduğu için Bedir Gazvesi'ne katılmamış, ancak savaş alanının gerisine kadar gidip müslümanlara yardım etmeye çalışırken burada bir su birikintisinden su içtiği sırada düşman tarafından atılan bir okla şehid edilmişti. Medine'ye döndükten sonra Rubeyyi', Resûl-i Ekrem'in yanına giderek eğer oğlu cennete girmişse sabredip sevabını bekleyeceğini, değilse onun için çok ağlayacağını söyledi. Resûl-i Ekrem de Hârîse'nin firdevs cennetinde olduğunu haber vererek onu rahatlattı (Buhârî, "Cihâd", 14; "Meğâzî", 9; "Rikâk", 51). Rubeyyi'in kardeşi Enes b. Nadr'ın Uhud Gazvesi'nde burun, kulakları ve çeşitli organları kesilmiş, seksenden fazla yara alan vücudu tanınmaz hale gelmiş, Rubeyyi' onu ancak sağlam kalan el parmaklarından tanıyabilmişti (Müslim, "İmâre", 148). Rubeyyi'in Uhud Gazvesi'nden (3/625) kısa bir süre sonra vefat ettiği tahmin edilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, III, 128, 167, 260, 264, 284; İbn Hibân, *es-Şikât*, III, 132; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (nşr. Hamdî Abdülmecîd es-Selefi), Beyrut 1405/1984, XXIV, 262-263; İbn Abdülber, *el-İstî'âb* (Bicâvî), IV, 1838; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe* (Bennâ), VII, 108-109; Nevevî, *Tehzîb*, II, 344; İbn Hacer, *el-İşâbe* (Bicâvî), I, 614-615; VII, 642-643; a.mlf., *Tehzîbü't-Tehzîb*, Beyrut 1404/1984, XII, 447; a.mlf., *Fethu'l-bârî* (nşr. Abdülazîz b. Abdullah b. Bâz), Beyrut 1410/1989, VI, 32-33; VII, 387; XI, 516; M. Saîd Mübeyyaz, *Mevsû'atü hayâti's-şahâbiyyât*, İdlîb / Suriye 1410/1990, s. 367; İsmail Hakkı Ünal, "Enes b. Nadr", *DİA*, XI, 235-236. MEHMET EFENDİOĞLU

RUBU' TAHTASI**Astronomide kullanılan gözlem, ölçü ve hesap aleti.**

Batlamyus'un yüksekliklerin ölçülmesi için öngördüğü büyük çaplı duvar kadranelarından ilham alınarak İslâm astronomları tarafından geliştirilmiş ve asırlarca kul-